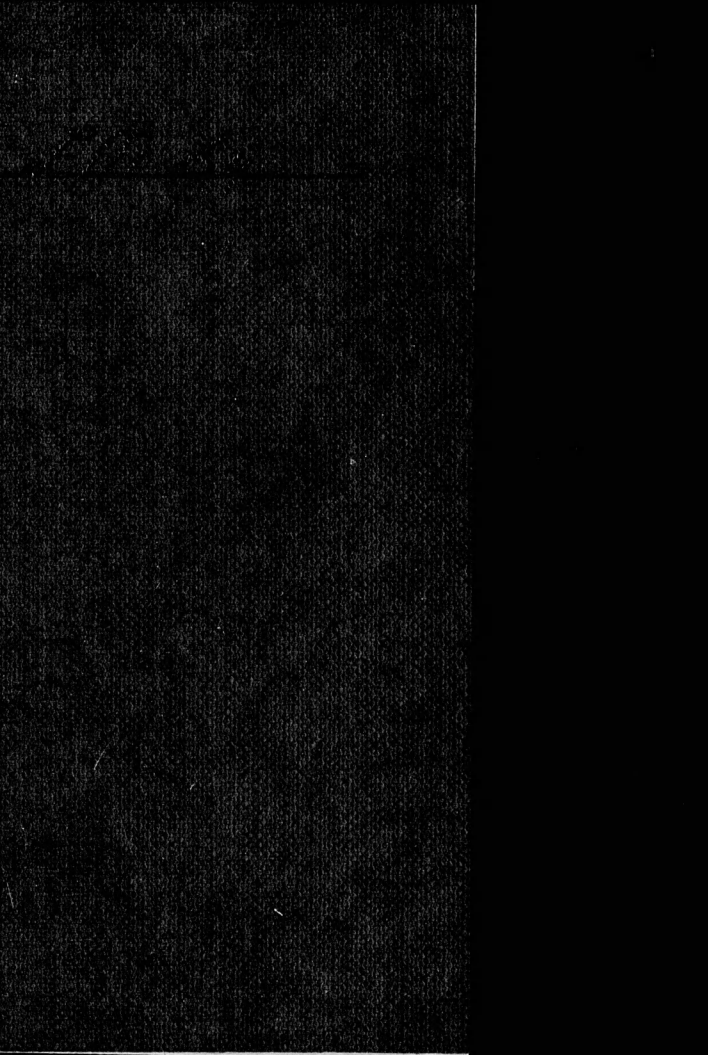

HET KOORKNAAPJE.

Nuttige en practische wenken,

hem door een N. H. Priester en vriend

gegeven.

Tweede herziene Uitgave.

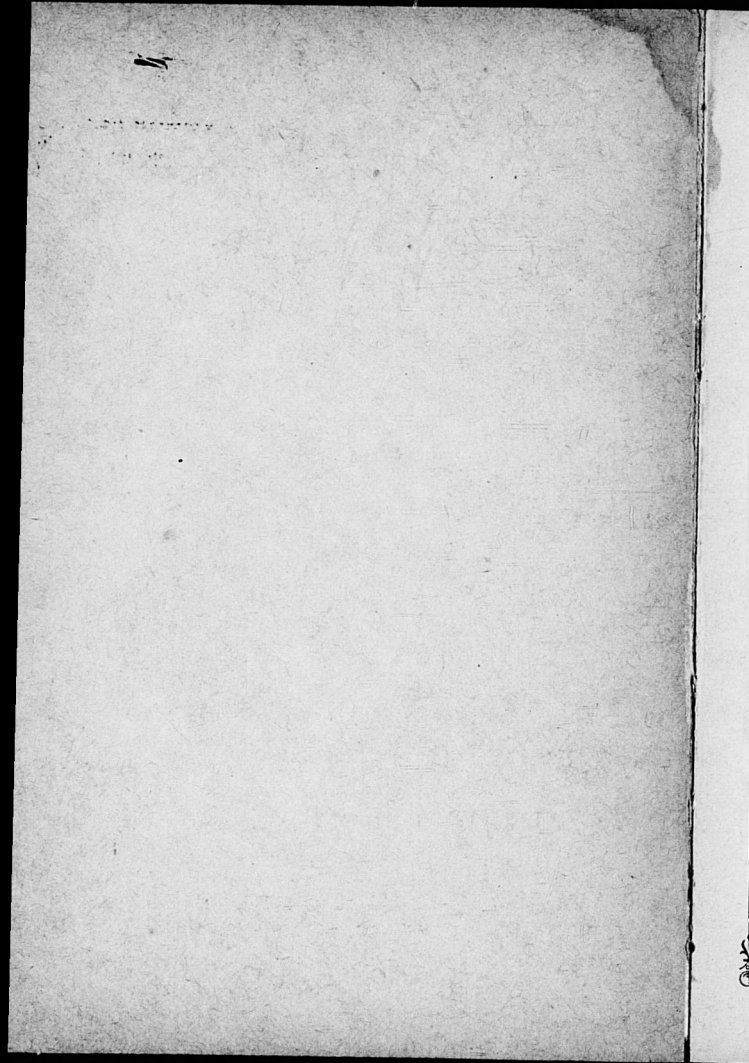
TILBURG,

Stoomdruk van het R. K. Jongens-Weeshuis.

1894.

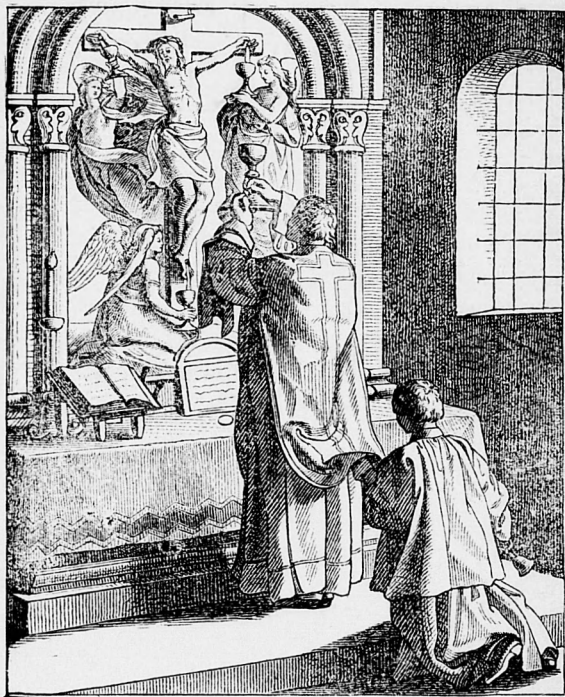
Prijs fl 0,17 1/2

~~277.~~

Minderbroederklooster
Haagweg
LEIDEN

HET KOORKNAAPJE.

Sint Koenraad dient godvruchtig de H. Mis.

HET KOORKNAAPJE.

Nuttige en practische wenken,
hem door een R. K. Priester en vriend
gegeven.

Tweede herziene Uitgave.

TILBURG,
Stoomdruk van het R. K. Jongens-Weeshuis.
1894.

IMPRIMATUR.

Ruræmundæ, 12 Februarii 1894.

DR. P. MANNENS,

Librorum Censor.

Met liefde en innig genoegen, mijne vriendjes, heb ik dit boekske voor u geschreven.

Moogt gij, van uw kant, het met evenveel genoegen en liefde doorlezen. En als ik u, kinderen, iets vragen mag, dan is het dit: Leest, leest nogmaals en herleest dikwijls deze weinige bladzijden; prent ze diep in uw geheugen, in uw hart, en brengt ze zoo trouw mogelijk in toepassing! Dan zal de geringe moeite, die ik mij voor u getroost heb, overvloedig beloond zijn; want ik zal veel bijgedragen hebben tot opluistering van Gods eeredienst in onze kerken.

Feest van 't H. Hart 1893. G. WALPOT, Pr.

VOOR DEN TWEEDEN DRUK.

*Het «Koorknaapje» is gunstig ontvangen!
Gode zij eere en dank!*

*Moge ook deze herdruk zijn weg vinden
onder onze koorknaapjes, en zij, volzaam
en gewillig aan hunne geestelijke leiders,
de geloovigen hunner parochie stichten en
ten voorbeeld wezen!*

O. L. Vrouw Lichtmis '94. DE SCHRIJVER.

INLEIDING.

oen de goede Jesus nog op deze aarde leefde, gebeurde het op zekeren dag, waarop Hij het volk van Judea langen tijd onderwezen had, dat men de kleine kinderen tot Hem bracht, opdat Hij, *de Vriend der kleinen*, hen zoude zegenen.

Met vaderlijke teederheid ontving Hij hen, streeelde en liefkoosde ze, verlustigde zich in hun onschuldige, openhartige, kinderlijke blikken, en schonk hun inderdaad herhaalde malen Zijn Goddelijken Zegen.

De Apostelen nu, ziende, hoe dat kleine, woeelige volkje den Goddelijken Kindervriend, niet-tegenstaande Hij zeer vermoeid was, bleef bezighouden, en zoo Hem belette de noodige rust te nemen, wilden ontevreden degenen, die de kinderkens tot Jesus gebracht hadden, wegjagen.

Maar niet zoodra had Jesus dit bemerkt, of Hij gaf hun een teeken met de hand en sprak liefderijk: „*Laat die kleinen gerust tot Mij komen.... want dezulken is het Rijk der Hemelen!*”

Telkens als ik u, koorknaapjes, aan het altaar zie, hetzij ge dáár een H. Mis of het Lof dient, hetzij ge er bidt of een andere handeling

verricht, meen ik van uit het H. Tabernakel die woorden te hooren: „*Laat die kleinen tot Mij komen.*” Want zeer zeker, in onze kerken passen dagelijks deze woorden geheel op u, kinderen, gij, die *het geluk en de eer* hebt, misdienaars, koorknapen te zijn.

Let maar eens op, dan zult ge dit al aanstonds begrijpen: Uwe ouders, broeders, zusters en vrienden, ze mogen allen in de kerk komen; en hoe meer ze er komen, des te beter! Maar in het koor, bij het altaar! dat niet. En waarom niet? Uit eerbied voor Jesus Christus, die, zooals gij weet, dáár wezenlijk en waarachtig in het allerheiligste Sacrament tegenwoordig is.

Voor al mogen er geen vrouwen komen. Daarom blijven zij allen ook uit eerbied voor Jesus Christus er van daan; en dat is zoo Jesus' wil. Maar van u schijnt Hij te zeggen: „O, laat „dien kleine maar gerust tot Mij komen; hem „behoeft ge niet te verwijderen; integendeel, „hij mag zelfs zeer dicht bij Mij komen om, „als het ware, 't allereerst in mijne zegeningen „te deelen!”

Ziet ge nu wel, wat een groote eer, wat een geluk het is, koorknaap te zijn, kinderen?

Ná den Priester, die natuurlijk geheel bovenaan staat, die den God van Hemel en aarde mag aanraken, uitdeelen en dragen, waarheen en tot wien hij wil; ná den Priester zijt gij

het, die dagelijks zoo nabij mogelijk bij uw God moogt vertoeven.

Gij gaat vlak vóór het H. Tabernakel door, waar Jesus Christus, God en mensch, wezenlijk rust; wordt het H. Tabernakel geopend, dan zijt gij het alweer, die den Priester wierook aanbiedt en voor de altaartrap met hem in aanbidding nederknielt; onder de H. Mis, de waardigste, de verhevenste, de heiligste handeling, als de Godmensch door het woord des Priesters op het altaar nederdaalt en duizenden Engelen den offerenden Priester omgeven, zit gij het allerdichtst bij dien uit den Hemel nederdalenden God; nuttigt de Priester het kostbaar Bloed, gij staat naast hem; wordt Jesus rondgedragen in de processie, naar een zieke of stervende gebracht, gij gaat den Priester onmiddellijk vooraf; wordt de H. Communie uitgereikt aan de geloovigen, gij moet als om vergiffenis vragen voor de zonden der menschen, u gaat het eerst Jesus Christus voorbij!

Nog eens, ná den Priester, hebt gij de grootste, de meeste eer in onze kerken. Vandaar dan ook, dat degenen, die den Priester aan het altaar behulpzaam zijn, daarvoor eigenlijk gewijd behoorden te wezen, welke wijding, zooals ge weet, tot de mindere orden behoort.

Gij moogt dus wel trotsch zijn, koorknaapjes, op uwe heilige bediening, daar gij, buiten zoo veel anderen, uitverkoren zijt, en Jesus u geroe-

pen heeft, zeggende: „Laat die kleinen tot Mij komen;” maar luistert eens: Onze Lieve Zaligmaker voegt er terstond bij: „want voor dezulken is het Rijk der Hemelen!”

Weest nu eens oprecht, en zegt mij eens, mijne vriendjes, kan de goede Jesus, ná u geroepen te hebben: „Laat deze kinderen tot Mij komen,” ook er bij voegen: „want voor hen, *voor deze misdienaars*, is de Hemel?” Met andere woorden: gedraagt gij u zóó gedurende de H. Mis, onder het Lof, in processies enz., dat uw Goddelijke Vriend, als belooning u den Hemel moet geven, omdat gij voor en bij Hem alles zoo schoon, zoo stichtend, zoo ingetogen, zoo eerbiedig mogelijk doet?

Om u daarin te helpen, schreef ik juist dit boekje. Dus, als gij nu hierin niet alleen vlijtig zult lezen, maar vooral, als gij altijd en overal zoo goed mogelijk zult doen, wat ik u er in ga zeggen, dan kunt gij zeker zijn, dat de goede Jesus u, die Hij allen zoozeer bemint, zoo innig liefheeft, zal beloonen hier reeds, maar voornamelijk hierboven in den schoonen Hemel!

Daarenboven, misschien heeft de een of ander onder u al eens bij zich zelven gedacht, als hij Mijnheer Pastoor of Kapelaan hoorde preeken: „ik zou ook wel eens op dien preekstoel willen staan; wat zou ik het goed en duidelijk zeggen, wat zou ik veel goeds in onze parochie stichten!”

Dat is een zeer prijzenswaardig verlangen, en bid God maar vurig, mijn jongen, dat het eenmaal in u verwezenlijkt moge worden, als dit uw heilige roeping is! Maar geloof ge wel, als ge wilt, kunt gij nu reeds zeer goed preeken en heel veel goeds doen.

Dien maar eerbiedig en ingetogen de H. Mis; ga met eerbied door de kerk; kniel altijd zóó, dat men zien kan, dat gij wezenlijk weet en gelooft voor Wien gij knielt, en gij zult preeken, luide en met zeer veel nut, voor allen, die u zien in de kerk. Want dan zeggen uwe ouders, broeders, zusters en bekenden: „Ziet eens, hoe eerbiedig, met gevouwen handjes, neergeslagen oogen, Jantje, Klaasje of Pietje altijd voor het altaar doorgaat; hoe ijverig hij immer bidt in zijn kerkboekje, aan zijn rozenkrans, als hij daar in stilte in het koor zit, ook dan, als hem niemand ziet. Dat doet mij goed; ik zal ook zoo eerbiedig en ingetogen zijn als hij.”

Ziet ge wel, dat gij aldus gepreekt hebt?

En niet alleen hen, maar zelfs den Priester, dien gij dient, zult gij stichten; hij zal des te meer van u houden, juist omdat gij u zoo voorbeeldig gedraagt.

Ik heb eens in een gesticht de H. Mis gelezen; een der studentjes diende mij; maar zoo netjes, zoo eerbiedig, zoo devoot, dat ik tot mij zelven zeggen moest: Priester, als dat kind, dat slechts dienaar is bij het H. Misoffer, zoo

diep doordrongen is van de verheven heiligheid dier groote handeling, hoe eerbiedig en ingetogen moet gij, die de offeraar zijt, dan niet wezen?

Laat ik u, als bewijs hoeveel goeds gij doen kunt, eens een klein voorbeeld verhalen.

VOORBEELD.

Er leefde te R. eene protestantsche, zeer rijke dame. Die dame nu had hooren vertellen, dat in al de kerken der Katholieken „Ons Heer” in het H. Tabernakel rust. Zij, als protestante, geloofde daar natuurlijk niet aan. Nu, dat kon niemand verwonderen. Wat men haar echter kwalijk nemen kon, was, dat ze beweerde: „De Katholieken gelooven er zelf niet aan. Ik wil mij daarvan overtuigen”, zei ze op een avond. Wat doet ze? Zij wandelt dien avond naar een Roomsche kerk, en gaat daar geduldig in een hoekje zitten, wachtend totdat iemand in de kerk zou komen. Nadat ze daar een kwartiertje gezeten had, zie, daar gaat de deur open, en een der koorjongens, die des morgens zijn halsdoek in de sacristie vergeten had, komt de kerk binnen. Als een brave, flinke jongen, neemt hij eerst gewijd water en zegent zich eerbiedig; daarna gaat hij (niet loopend, maar langzaam) naar het koor. De dame zag hem oplettend na. Boven gekomen, gaat hij tot midden vóór het altaar, knielt eenvoudig, maar

vol geloof met één knie tot op den grond (zooals hem dit Mijnheer Kapelaan geleerd had) en zegt halffluid: „*Geloofd zij Jesus Christus.*” Vervolgens treedt hij de sacristie binnen, komt na eenige minuten terug, knielt weer op dezelfde wijze, en verlaat dan eerbiedig de kerk.

De Jame was zoozeer getroffen door dat levendig geloof aan de wezenlijke tegenwoordigheid van God in het H. Sacrament, dat ze den kleine naging en hem vroeg wie hij was. Toen ze vernam, dat hij tot een arme familie behoorde, en hij gaarne Priester wilde worden, liet zij hem terstond op hare kosten studeeren; en later heeft zij zich tot den katholieken godsdienst bekeerd.

Een Priester zou al heel mooi en goed moeten preeken, om zooveel goeds op eens te doen, als die kleine jongen daar door zijn stichtend gedrag deed! En wat die koorknaap gedaan heeft, kan ieder uwer eveneens, min of meer, doen. Daarom zullen wij eens te samen nagaan, hoe een brave, godvruchtige, flinke koorknaap zich gedragen moet.

- I. In de Sacristie.
- II. In de kerk.
 a) buiten de H. Diensten.
 b) gedurende de H. Diensten.
- III. In processies, ziekenbedieningen, enz.

I. IN DE SACRISTIE.

 e sacristie, beste jongens, maakt wel terdege een deel van het kerkgebouw uit, en daarom moet men zich ook in een *sacristie*, eerbiedig en ingetogen gedragen. Immers, zij grenst het dichtste aan het koor, waarin het hoofdaltaar staat, dat *de troon van den God van Hemel en aarde is!*

Op de eerste plaats nu moet een flinke koorjongen, als hij er wezen moet, immer op *tijd* in de sacristie zijn. Op *tijd!* Wat wil dat zeggen? Niet al te vroeg en niet te laat.

Niet al te vroeg. Want wat gebeurt er dan? Als ge met meer zijt, dan kan het niet anders,

of ge raakt aan 't praten, aan 't vertellen; steeds luider en luider; en ge krijgt onvermijdelijk ruzie onder elkaar of met den koster.

Komt ge te laat, natuurlijk, dan heeft men op u moeten wachten of ge stoort de heele kerk.

Dus moet ge zorgen steeds, *ongeveer ten minste*, op tijd aanwezig te zijn.

En vooral bedoel ik en spreek ik hier tot diegenen, die altijd te laat komen, of te laat komen door eigen schuld; die op tijd van huis gaan, maar op straat blijven spelen, knikkeren enz.

Het kan een enkelen keer gebeuren, dat de klok eens wat achter staat, of er andere goede redenen zijn, dat men te laat komt. Dit is zoo erg niet.

Maar als ge nu in de sacristie zijt — hetzij dan dat ge te vroeg van huis waart gegaan, hetzij tusschen de H. diensten, — hoe moet gij er u dan gedragen?

Een paar bemerkingen vooraf.

Alvorens de sacristie binnen te gaan, moet ge er aan denken de voeten af te vegen, want gij begrijpt, als het vuil, nat weer is, en gij, vooral buiten op het land, ver geloopt hebt, dan zijn uw schoenen vol klei en modder. Waar ge nu komt, overal blijven er sporen van uw vuile schoenen achter: in de sacristie, doch dat zou nog zoo heel erg niet zijn; maar als ge het

koor ingaat en daar, b.v. op de feestdagen, een prachtig vloerkleed, loopers of tapijten liggen, dan bederft gij er al die mooie zaken. Nu, dat kunt ge voorkomen door uw voeten zooveel mogelijk schoon te maken.

Hetzelfde geldt voor uwe handen; zorgt, dat gij die wascht, alvorens naar de kerk te komen; ge moet immers de miskleeren van den Priester en uw eigen koorkleeren aanraken.

Eindelijk moet ge ook in de nabijheid der sacristie of kerk niet *roepen, schreeuwen of leven maken*; dat hindert of verstrooit degenen, die in de kerk zijn, en daar in stilte wenschen te bidden; dat verbiedt u de eerbied, dien gij den goeden Jesus verschuldigd zijt.

Dat gij in de sacristie niet zoudt mogen praten, dan vooral als ge er nog al een tijdje moet doorbrengen, zou zeker wat al te streng zijn. Doch doe het dan zachtjes, stil, zoodat het niemand stoort.

Het spreekt van zelf, spelen, loopen ja erger, stoeien of vechten mag er nooit, nimmer gebeuren; ik zeide u reeds, ge zijt er in de kerk.

Dus weest er zoo bedaard, zoo stil mogelijk.

Neemt b. v. dit boekje en leest er hier of daar eens in, om u weer te herinneren, wat en hoe ge doen moet en brengt het straks eens mooi in toepassing; dan hebt ge zelfs niet alleen goed, maar ook nuttig uw tijd besteed.

Gij moet er ook niet iedereen, zooals men zegt, in de voeten loopen; blijft daarom op de plaats, die voor u bestemd is, rustig bij elkaar totdat men u noodig heeft, — *non tamen in angulo apud jamam, vram codem sacerdotib. agredienkita et ingradie fibus.*

Nog een voornaam puntje is dit: gij moet gaarne een H. Mis dienen en het een of ander voor het altaar verrichten. Men vindt van die jongens, die altijd zure, lange gezichten zetten, als ze buiten hun beurt moeten dienen; dat is zeker geen teeken van een goed koorknaap, en de Goddelijke Kindervriend zal van hen niet gaarne zeggen: „denzulken is het Rijk der Hemelen.”

't Is altijd een goed teeken, als een jongen gaarne en goed de H. Mis dient. Overigens daar zijn ook alle redenen toe:

Zegt me eens: waarom zijt ge dan toch misdienaar geworden? Bovendien, hij, die de H. Mis dient, deelt *overloediger* dan anderen in al de genaden, die door die verheven handeling van den Hemel verkregen worden. De goede God loont dat, als ge gaarne en goed dient, ook reeds hier in het leven. Gij kent misschien het volgende voorval, dat dit duidelijk bewijst.

VOORBEELD.

Een vijftienjarige jongeling, die vroeger koorknaap geweest was, en nu op een kantoor schreef, werd op zekeren dag door zijn patroon naar de fabriek gestuurd. Zijn weg liep langs eene kerk,

en daar hij dien morgen geen H. Mis had kunnen hooren, (zooals hij gewoon was) liep hij even de kerk binnen om Jesus in het Allerheiligste Sacrament een klein bezoek te brengen.

Juist begon een vreemde Priester de H. Mis, en daar de koster onzen jongen van vroeger nog kende, vroeg hij hem, daar er geen koorknapen meer in de sacristie waren, of hij niet even wilde dienen.

Kom, dacht de jongeling bij zich zelve, ik zal aanstonds wat flinker doorstappen, dan haal ik den verloren tijd weer in. Hij was den Priester dan behulpzaam, en spoedde zich na de H. Mis terstond naar de fabriek.

Maar nauwelijks was hij de straat genaderd, of hij bemerkte eene menigte menschen bij elkaar; er scheen een ongeluk gebeurd te zijn.

En inderdaad: daar hoorde hij vertellen, hoe eenige oogenblikken geleden een gedeelte der fabriek ingestort was, en bij nader onderzoek bleek, dat het juist die vertrekken waren waarheen zijn patroon hem gezonden had.

Ware hij dus eenige minuten vroeger dáár geweest, dan ook was hij zeker met de anderen verongelukt; nu echter, omdat hij zich in de kerk een half uurtje had opgehouden door het dienen van eene H. Mis, was hij aan een wissen dood ontsnapt. Zeer zeker eene belooning van den goeden God!

Er is nog iets anders, waarop ik uwe aandacht moet vestigen, en dat is: dat ge toch netjes op uw kleeren past. Vooreerst op uw eigen hoed, jas, enz. Hangt die, waar ze *hangen moeten*, waar er u de plaats voor aangewezen is, en werpt ze niet in een hoek op den grond of op eene kast; er moet orde in uw zaakjes zijn.

Zoo ook op uw toogjes en koorhemdjes; wanneer ge ze gebruikt hebt, trekt ze dan bedaard uit en hangt ze daar, waar ze thuis hooren, dan ziet ge er ook altijd proper en netjes uit; dan zal er minder gevaar zijn om ze te scheuren en is, ook wat u aangaat, in de sacristie altijd alles netjes op orde.

Weest ook den Priester behulpzaam, als hij zich kleedt, en de koster er niet zijn zou; ziet, of alles goed zit (ook geldt dit voor u onder elkaar), of de albe (het witte kleed) niet sleept, maar overal even ver van den vloer hangt enz.

II. IN DE KERK.

A. Buiten de H. Diensten.

oodra ge u in de kerk vertoont, beste kinderen, moet ge *in geheel uw uiterlijk* toonen, dat ge levendig geloofd aan de waarachtige tegenwoordigheid van Jesus in het Allerheiligste Sacrament des Altaars; en als ge u daar diep, diep van zoekt te doordringen, dan *zult* ge dit ook toonen. niet alleen als ge gezien wordt, maar zelfs dan, als ge er geheel alleen zoudt zijn.

Ik zeg dan: in geheel uw uiterlijk: in gansch uwe houding.

Gang. Wat uw gang betreft: **nooit** moogt gij loopen in de kerk, maar altijd moet gij er *bedaald en langzaam* gaan, *niet zijdelings, niet achterwaarts, maar geheel omgekeerd, vooruit.*

Handen. Wat uw handen aangaat, wascht ze, voordat gij in de sacristie komt, zooals ik u reeds zeide; en houdt ze altijd netjes, goed te zamen, als gij ze niet tot het een of ander behoeft te gebruiken. Ziethier hoe het behoort:

Houdt de palmen der handen plat tegen elkaar, van den pols tot aan de toppen der ringers, die

te zamen, vereenigd, (niet van elkander) moeten zijn. De duimen moeten een kruisje vormen; die van de linkerhand onder, die van de rechter- boven. De overige vingertoppen moeten naar boven gericht zijn; aldus te zamen gevoegd, houdt de handen vóór de borst, zonder kin of mond aan te raken. x'

Oogen. Ten opzichte van uw oogen: kijkt niet rond, wie in de kerk is, wat daar gebeurt; maar slaat ze voortdurend zedig neer.

Knielen. In uw knielen: Als het H. Sacrament is uitgesteld, knielt dan op *twee* knieën, en maakt tevens een diepe buiging met het hoofd, niet ruw, niet wild, maar plechtig en langzaam. Is het Tabernakel echter gesloten, dan behoeft gij slechts op *één* knie te knielen, maar zóó, dat uw knie den grond raakt: (want meestal als men u knielen ziet, lijkt ge wel te struikelen of te vallen;) keert daarbij het gezicht altijd naar het Allerheiligste of kruisbeeld, en niet (zooals ik dat al zeer dikwijls opgemerkt heb) ter loops, ter zijde, naar den muur, naar het volk of naar een bank.

Ziehier, hoe het behoort te gebeuren:

Twee knieën. (*) *Om op twee knieën te knielen,*

(*) Deze kniebuiging maakt men dan, als het Allerheiligste is uitgesteld. Blijft gij echter bij het altaar om te dienen, dan behoeft ge ze alléén te maken, als gij in het priesterkoor komt of hetzelfde verlaat; in de overige gevallen maar op één knie.

x' heeft ééne hand iets vast te houden, dan legt de andere plat tegen de borst.

buigt gij het eerst de knie van het rechterbeen, tot op den grond, en dan die van het linker-, eveneens tot op den grond; (en dus niet de twee knieën te gelijk.) Dan buigt ge hoofd en lichaam te gelijk, bedaard en plechtig; op gelijke wijze staat gij weer op; eerst het lichaam en hoofd opheffend, dan de rechter- vervolgens de linker knie.

Let ook wel, als gij b. v. van de eerste trede van de altaartrap op den vloer moet gaan zitten, dat gij u eerst geheel en al opricht, en gij u niet, nog half geknield, op den vloer laat neervallen.

Één knie. Om op één knie te knielen, buigt ge de knie van het rechterbeen, (die gij den vloer laat raken,) zóó, dat die knie naast den hiel van uw linkerbeen komt.

Houding. Merkt wel op, dat gij het lichaam, als ge knielt, altijd *kaarsrecht* moet houden. *Nooit moogt gij den rug naar het Allerheiligste of Kruisbeeld keeren, tenzij het niet anders zou gaan. Staat ook altijd recht, dat is: houdt lichaam en hoofd rechtop.* „Hangt” niet, zooals men dat zegt van luie, slaperige jongens, en rust ook niet, als gij geknielt zit, op uwe hakken; ook dan behoort gij het lichaam *recht* te houden. Vertoont u als koorknaap, immer met eene groote netheid, een zekere deftigheid.

Met licht. Bij het ontsteken of uitdoen der

kaarsen: zorgt ook hier alles goed en voorzichtig te doen; dat wil zeggen: dat ge het altaarlinnen niet bederft, geen brand maakt of kaarsen breekt; en dat alles kunt ge voorkomen, als gij het *oplettend* en *langzaam* doet. Dan zal men u ook vertrouwen en uitkiezen, als er iets van meer gewicht moet gedaan worden.

Onthoudt nu eens, dat gij altijd de kaarsen aan de evangeliezijde (rechts van het altaar) het *eerst* en die van de epistelzijde het *laatst* moet *aansteken*, en omgekeerd *uitdoen*; (eerst episteldan evangeliezijde.)

Behoort gij er meer dan één aan iederen kant aan te maken, begint dan met diegene, die het dichtst bij het Tabernakel of Kruisbeeld staat. Zóó is het voorgeschreven, dus zóó behoort het ook te gebeuren; overigens, 't is evenveel moeite, of liever even gemakkelijk.

Eindelijk zorgt altijd aan het altaar te verschijnen zindelijk en rein van aangezicht en hoofdhaar, en met zuiver schoeisel.

B. Gedurende de H. Diensten.

Ik spreek hier niet over de wijze om b. v. de H. Mis te dienen; die zal ik u hierachter aan-geven. We zullen alléén maar uw *voornaamste* bezigheden, als dienaar van het H. Altaar, nagaan.

STILLE MIS.

x 1. Wanneer ge de sacristie verlaat, om de H. Mis, het lof enz. te gaan dienen, moet gij u altijd eerst met gewijd water zegenen; daarom hangt er bij den ingang dat wijwatersvaatje; dat doet de Priester ook, en 't is zeer goed, als gij den Priester, alvorens u zelven te zegenen, eerbiedig, met de hand, het gewijd water aanreikt.

2. Denkt er ook aan, alvorens een H. Mis te gaan dienen, altijd eerst, met een paar woorden te zeggen of te denken: *Ik ga die H. Mis dienen of bijwonen voor mij zelven, mijn ouders, weldoeners, enz;* dan hebt gij telkens veel meer verdiensten van uw werk.

VOORBEELD.

Toen ik nog op studie was, — zoo verhaalde mij eens een pater — ben ik op een wonderbare wijze aan een groot ongeluk ontsnapt, hetgeen ik nergens aan toeschrijf, dan dat ik 's morgens mijn intentie in de H. Mis gemaakt had.

't Was groote vacantie. Den morgen van het vertrek mocht niemand onzer het gesticht verlaten, voordat hij de H. Mis gehoord had. Daar ik bijna 12 uren per spoor afleggen moest, en mijne brave moeder mij altijd op het hart gedrukt had, dat ik mij telkens eerst de H. Maagd moest aanbevelen, als ik op reis ging, zoo hoorde ik dien vacantiemorgen de H. Mis, om door mijne goede Hemelsche Moeder op die reis van alle ongelukken bevrijd te blijven.

Ik was een dergenen, die het verst af woonden van het college. In het begin, toen ik nog in gezelschap mijner medestudenten was, ging de reis vroolijk, zelfs ietwat luidruchtig, zooals dit van op vacantie-gaande studenten te verwachten is. Maar later, toen allen mij verlaten hadden, veranderde dit en werd ik zelfs min of meer droefgeestig, te meer, daar ik in B. bijna 5 kwartier te wachten had. Uit verveling wandelde ik de stad in, en, tot overmaat van rampen, (zooals ik eerst meende) verliep ik mij, en miste mijn trein. Maar dit was juist de bescherming van O. L. Vrouw, wier Moederlijke liefde ik mij 's morgens aanbevolen had; want nog geen half uur vertrokken, kwam reeds het vreeselijk bericht, dat de afreizende trein in botsing gekomen was met een goederentrein en er verschillende zware ongelukken te betreuren waren.

3. De sacristie uitkomend, gaat ge den Priester altijd vooraf naar het altaar. (*) Toont dan

(*) Moet gij een altaar voorbijgaan, waar het H. Sacrament is uitgesteld, de H. Communie wordt uitgereikt of een H. Mis wordt opgedragen, welke juist tot de *opheffing* (elevatie) genaderd is, blijft dan ter ~~rechter~~ zijde van den Priester, naar het Allerheiligste gekeerd, op twee knieën, even lang als de Priester, zitten.

Gaat gij voorbij het hoogaltaar, of voorbij een altaar waar het H. Sacrament, hetzij gedurende of buiten de H. Mis, rust, zoo knielt op één knie.

Vergezeld de Priester u niet, zooals buiten de H. Mis, en gaat gij een zij-altaar voorbij, of het beeld b. v. van O. L. Vrouw, enz, maakt dan een kleine hoofdbuiging.

VOORBEELD.

Een heilig monnik, Bernardus geheeten, had de godvruchtige gewoonte aangenomen om, telkens als hij een Moeder Gods beeld zou voorbijgaan, het te groeten met deze paar woordjes: „*Ave Maria*,” wees ge groet, Maria! Op zekeren dag nu gebeurde het, dat hij een Mariabeeld voorbijging zonder hetzelfde te bemerken. En ziet, wat er geschiedt! Een zachte, wonderbare, hemelzoete stem, zooals er nooit een op aarde gehoord werd, sprak duidelijk uit het beeld: „*wees gegroet, Bernardus.*” De monnik stond verslagen, en sedert dien tijd is hij zijn heilige gewoonte nooit weer ontrouw geweest.

aan iedereen, dat ge weet, begrijpt en er van overtuigd zijt, welk een gewichtige, heilige handeling gij gaat verrichten.

4. Aan het altaar gekomen, wacht aan de rechterhand des Priesters met knielen, totdat hij knielt of buigt.

5. Neemt eerbiedig zijn bonnet aan, en legt ze *nooit* op het tafeltje, waar het kruisbeeld, de ampullen, enz. staan, maar op een andere, gepaste plaats.

6. Zoo er vóór den Priester een kussen ligt, neemt het dan even weg, als hij de altaartrap op- of afgaat, opdat het hem niet hindere.

7. Uw plaats in de H. Mis is altijd aan de *tegenovergestelde* zijde van die, waar het boek staat: b. v. staat het misboek links, dan moet gij rechts zitten, en omgekeerd; *behalve op het einde der H. Mis*, na den zegen, bij het laatste evangelie; omdat het evangelieraampje dan de plaats van het misboek inneemt.

8. Als de Priester buigt, (behalve onder zijn „Confiteor”) zich zegent of op de borst klopt, moet gij dit met hem doen, ten minste zoo gij niet door het een of ander belet zijt. x¹

9. Als ge gedurende de H. Mis, enz. voor het midden des altaars doorgaat (ook als er het Allerheiligste niet rust) moet gij *altijd* op één knie knielen, en dat immer *op den vloer*, niet op de trede van den altaartrap.

10. Houdt uwe handen altijd te zamen ge-

x¹. *Niet buigen en niet op de borst kloppen onder het „Confiteor” van den Priester.*

voegd, zooals ik u dit hierboven leerde; behalve natuurlijk, als ge iets te verrichten hebt. Als ge maar ééne hand behoeft te gebruiken, houdt ge de andere altijd plat, met *bijeengevoegde* vingers, op de borst.

11. Bij het heen en weer gaan, moet ge nooit een kerkboekje of rozenkrans in de handen houden; dan kunt ge ze immers niet te zamen voegen, zooals het hoort.

12. Moet gij een kruisteecken maken, doet het dan, zooals u dit geleerd is: de linkerhand op de borst houdend, trekt de *geheele* rechterhand (niet een of twee vingers), van het voorhoofd tot de borst, van de linker naar de rechterzijde, *terwijl gij voorhoofd, borst en zijden met de vingertoppen moet aanraken.* (*)

13. Antwoordt juist, duidelijk en niet te *gauw*, noch binnensmonds. Gij behoeft daarom niet te schreeuwen; maar doet het zóó, dat de Priester u kan verstaan.

Gij moet ook *antwoorden*; dus *niet te gelijk* met den Priester spreken, maar wachten, totdat hij geëindigd heeft.

Om nu altijd klaar en duidelijk te blijven antwoorden, moet gij van tijd tot tijd. b. v. elke maand,

(*) Moet gij echter op de borst kloppen, zoo doet het, met den duim en de vingertoppen vereenigd, terwijl gij de linkerhand, met vingers en duim aaneengesloten, ook plat op de borst houdt, maar nu een weinig lager.

de mis-anticoorden met *aandacht*, nalezen, en zien, of ge niets overslaat, verkeerd uitspreekt, enz.

14. Onder de H. Mis moet gij voortdurend goed opletten, zoodat, van uwen kant, alles op tijd gebeurt en de Priester niet op u behoeft te wachten.

15. Het omdragen van het misboek geschiedt op de volgende wijze:

Opstaande van uwe plaats, gaat gij eerst op één knie *vóór* de onderste trede van den altaar-trap knielen; vervolgens nadert gij tot bij den Priester. Hier wacht gij, met gevouwen handen, en den rug naar het volk gekeerd, totdat hij naar het midden gaat. Nu komt gij tot *vóór* het boek en neemt het lessenaartje: de linkerhand van *vóór*, rechts, de rechter van achter, links. Zoo draagt gij het gemakkelijk en goed. Eindelijk gaat gij *naar beneden*, knielt op één knie, gaat dan naar boven en zet het boek netjes op zijn plaats.

Gij moet dus immer den grooten keer ^{x'} maken, dat wil zeggen: *terzij* van het altaar naar beneden gaan en ook *terzij* weer opkomen, zóó, dat ge op den vloer geweest zijt. Zorgt hier vooral niet den rug naar het Allerheiligste of Kruisbeeld te keeren.

Als de Priester het evangelie gaat lezen, hetzij in het begin, hetzij op het einde der H. Mis, plaatst dan het lessenaartje altijd *wat schuin*; in de overige gevallen echter altijd *recht*.

x' *Ons Caeremoniale* oekten permissieft (blz. 52. num. 13) en
descensus en ascensus per gradus anteriores.

16. Onder de evangelies maakt gij met uw duim een kruisje, (goed begrepen : een kruisje) op voorhoofd, mond en borst $3\frac{1}{2}$ en blijft gedurende de evangelies staan.

17. Wat de ampullen betreft, zorgt vooral, *ze niet te verwisselen*. Biedt ze zóó aan, dat de Priester ze gemakkelijk kan nemen; namelijk: het oortje van de wijnampul naar den Priester gekeerd. Alvorens deze wijnampul aan te bieden, kust gij ze eerbiedig in het midden (*behalve in een zwarte Mis of als het Allerheiligste is uitgesteld;*) eveneens als gij ze terug ontvangt. Bij het handen wasschen blijft gij, als het H. Sacrament is uitgesteld, onder staan, *den rug naar het volk gekeerd*; anders gaat gij naar boven, het aangezicht naar den Priester gekeerd houdend, en giet *langzaam* water over zijn vingertoppen; hangt het vingerdoekje over uw linkerarm en wacht, totdat gij het terug bekomt; vóór en ná maakt gij, naar den Priester gekeerd, eene kleine hoofdbuiging.

18. Het antwoord „*Suscipiat Dominus*”, moet gij, evenals ieder ander antwoord, nooit geven, als gij van de eene naar de andere plaats gaat, maar wacht, totdat gij op uwe plaats gezeten zijt.

19. Het bellen verschilt op vele plaatsen; onthoudt dit: maakt nooit *te veel beweging* (leven): een paar tikjes is voldoende. Dat bellen dient om de menschen opmerkzaam te maken, dat de

voornaamste deelen der H. Mis beginnen, of dat de zegen gegeven wordt; als gij nu telang, te veel of te hard belt, dan ontsticht en verstrooit gij de geloovigen.

20. Vóór de Consecratie gaat gij achter^x den Priester zitten, en buigt het hoofd onder de Elevatie of opheffing van de H. Hostie en het Kostbaar Bloed. Nu vooral behoort gij eerbiedig te zijn. Niemand toch, die zich thans zoo dicht bevindt bij Onzen Lieven Heer, die uit den Hemel nederdaalt, als gij. Heft^x het misgewaad van den Priester voorzichtig een weinig op. Na de opheffing van den kelk, staat gij *onmiddelijk* op, knielt onder op den vloer, en keert weer naar uwe plaats, waar gij nu goed en vurig moet bidden, b.v. de akten van geloof, hoop en liefde; of het *gebed* op Bldz. 57.

O! lieve kinderen, bidt toch vurig gedurende die kostbare oogenblikken; vraagt dan veel, zeer veel. Neen, de lieve Jesus, uw goddelijke Vriend, kan u dan *niets* weigeren. Zegt Hem dan alles, wat u op het hart ligt, en Hij zal u troosten en u zijn rijkste zegeningen mededeelen.

VOORBEELD.

Eenigen tijd geleden werd een jongeling Priester gewijd; eerst had hij advocaat willen worden, doch eensklaps was hij geheel van zín veranderd; hij trad in het Seminarie om zich

tot het H. Priesterschap voor te bereiden.

Niemand, en hij zelf nog het minste, wist in het begin, waaraan dien plotselingen ommekeer toe te schrijven. Maar den nacht voordat hij zijn eerste H. Mis zou gaan opdragen, meende hij, in zijn droom, vóór het beeld der H. Maagd neergeknield te zijn. Vurig vroeg hij het Jesus-Kindje, dat Maria op de armen droeg, hem toch te zeggen, waaraan hij dat groote geluk, dat hij den volgenden dag smaken zou, te danken had.

En nu meende hij het Kindje te hooren antwoorden :

„Toen gij nog een koorknaapje waart, mijn vriend, hebt gij altijd zoo gaarne en zoo goed „de H. Mis gediend. Dan hebt gij altijd zoo „dringend gebeden, vooral van de Elevatie tot „de H. Communie, om datgene te mogen worden, wat u zalig zou zijn, en wat God van u verlangde. Zulk een gebed kon Ik niet onverhoord laten; en als belooning heb Ik u geroepen, „om voortaan als priester mijner kerk mijn rijk „op aarde uit te breiden. Ga dan met moed „aan het werk, mijn vriend: Ik zegen u.”

Nog eens, mijne kinderen, bidt dan toch godvruchtig! Wie weet, of de goede Jesus u ook niet eens datzelfde geluk zal geven. Er zijn immers tegenwoordig zooveel kloosters, waar ge zóó voordeelig en gemakkelijk tot het H.

Priesterschap kunt voorbereid worden! Bidt dan hier gedurig om uw H. roeping te leeren kennen!

En in ieder geval, Gods zegen hebt ge toch altijd noodig, wat gij ook wilt of zult worden; welnu, die zegen wordt hier met kwistige hand uitgereikt!

21. Bij de nuttiging der H. Communie moet gij u diep buigen. Tracht u ook telkens met den communiceerenden Priester te vereenigen, door b. v. een geestelijke Communie te doen, zooals gij die op blz. 58 kunt vinden.

Vóór de nuttiging van het H. Bloed, als de Priester den kelk ontdekt, staat gij op en gaat de ampullen halen. Bij den Priester teruggekeerd, knielt gij eerbiedig op één knie aan zijne zijde; dan blijft gij dáár staan, den rug naar het volk gekeerd, doch buigt diep (*) onder de nuttiging van den kelk. Toont zoo uw innige godsvrucht voor het kostbaar Bloed en bidt:

GEBED.

Wisch, o dierbare Jesus! door uw kostbaar Bloed, mijne zonden en die der geheele wereld uit en ontsleek in de plaats daarvan een vurige liefde tot U in onze harten!

(*) Door „diep buigen” verstaat men: het lichaam zóó buigen, dat de beide handen de knieën kunnen raken.

Vervolgens giet gij eerst wijn in den kelk, gaat een weinig bezij, buigt, *geheel naar den Priester gekeerd*, even (*) het hoofd, giet *eerst* wijn en dan *wat meer* water over de toppen zijner vingers, buigt andermaal even het hoofd, en brengt de ampullen weer op hare plaats terug.

22. Als de H. Communie onder (of ook buiten) de H. Mis moet uitgedeeld worden, gaat gij ~~naar de altaris~~ op de laagste trede van de altaartrap zitten, buigt diep en bidt met gevouwen handen, halfluid het „Confiteor”; antwoordt den Priester, en blijft gebogen, totdat de Priester u voorbij is. Dan richt gij u op, en *blijft eerbiedig met samengevoegde handen*, dáár zitten, zonder de kerk in te zien; gij moogt dan *niet weggaan of rondloopen*. Keert de Priester terug, buigt dan, als hij u voorbij gaat, diep, en blijft zitten, totdat hij het tabernakel gesloten heeft.

23. Het inschenken van den wijn en het water moet vooral langzaam gebeuren, opdat gij niets langs of naast den kelk stort, of de Priester verplicht zoude zijn, meer te nuttigen, dan hij verlangt of passend is.

24. Zorgt verder, dat gij met de handen noch aan den kelk, noch aan de pateen, noch aan een ander voorwerp komt, dat gij niet moogt

(*) Door „even buigen”, verstaat men *alleen* het buigen van het hoofd.

aanraken. Wacht daarom na de nuttiging, totdat de Priester den kelk tot zich genomen heeft, alvorens het boek om te dragen. Let er op bij het plaatsen van het lessenaartje, dat de Priester ook het kelkkleedje gemakkelijk kan vatten; 'tis dus het best te wachten, totdat hij het kelkkleedje genomen heeft, en dan eerst het misboek neer te zetten.

25. Om den zegen te ontvangen, knielt gij, op twee knieën, wederom met veel eerbied, in het midden vóór het altaar *op den vloer*, buigt diep, terwijl de zegen gegeven wordt, antwoordt en maakt dan eerst een kruis. Moet het boek voor het laatste evangelie nogmaals omgedragen worden, (*) dan kunt ge dit vóór den zegen doen; maar blijft dan geknield met het boek onder wachten en eerst na geantwoord te hebben, gaat ge naar boven.

HOOGMIS.

Hier dient ge altijd met twee of meer.

Voor al moet gij dan zorgen, dat alles gelijk, netjes te zamen gaat. Dat sticht de menschen, dat maakt de H. Diensten plechtig en indrukwekkend, een eer, die wij den grooten God verschuldigd zijn.

(*) Gij kunt zien of het boek moet omgedragen worden, als de Priester het laat open liggen.

x' *op den vloer - indien het knielen op de kneden den Priester bij het omkeeren hinderen kan.*

1. Knielt *recht en te gelijk*; staat evenzoo *recht en te gelijk* op; zorgt zooveel mogelijk altijd in een *rechte* lijn te staan.

Dat is zoo moeilijk niet, als men zich dat wel voorstelt, al zijt gij dan ook met vier of zes. Wanneer de een wat op de anderen let, gaat dit als van zelf.

2. Wat het wierookvat aangaat, dat dient niet om er mee te spelen of u te vermaken; neen, door den wierook wordt aan Jesus Christus goddelijke eer gebracht, daar men eigenlijk voor God *alleen* wierook brandt.

De saccistie uitkomend, moet ge het wierookvat aldus dragen: de linkerhand, met den duim door den vasten ring van het wierookvat gestoken, moet plat op de borst rusten, terwijl de rechterhand den ketting zoo dicht mogelijk aan het vat ophoudt.

Zorgt, dat het altijd goed aan is, en dat gij er goed en genoeg vuur in hebt.

Beweegt het zacht en zoo goed gij kunt, (daarom dient gij u echter eerst te oefenen) zonder *wild* of *ruw* er mee om te gaan; staat met de beenen *naast*, niet van elkaar en *altijd stil* met lichaam en hoofd; beweegt *alleen* de armen.

x 3. Moet ge *voor u uit* wierooken, houdt dan het bovenste des kettings (uw duim in den vasten ring) met de linkerhand plat tegen de borst, en neemt met de rechter den ketting *zoo dicht mogelijk* bij het vat. Dan wierookt gij het ge-

x Zoowel bij het wierooken, als bij het gewoon dragen van het wierookvat, houdt

makkelijkst en zal er niet zoo dikwijls vuur op den grond of op het vloerkleed vallen, waar gij vooral op dient te letten.

4. Hebt gij met het wierookvat ook het scheepje, dan geeft ge dit het eerst, met een kleine hoofdbuiging *geopend* aan den Priester of diaken af; opent vervolgens het wierookvat om het daarna met de rechterhand zoo hoog op te heffen, dat de Priester er gemakkelijk wierook in kan doen.

5. De wierook wordt altijd gezegend. Als echter alleen het H. Sacrament (bij de uitstelling van het Allerheiligste of vóór den zegen) bewierookt wordt, gebeurt dit niet. Gij moet dus telkens wachten, voordat gij het wierookvat sluit, totdat de Priester er een kruisje over gemaakt heeft.

6. Als gij flambouwen of licht draagt, weest dan voorzichtig uwe kleederen niet te bederven. Let er ook op, dat gij de kaarsen of flambouwen ongeveer op *gelijke hoogte* draagt.

7. Draagt de kandelaars op deze wijze: neemt ze altijd met de *rechterhand* op; hij, die aan den *rechterkant* gaat, houdt de linkerhand aan den voet, de rechter aan den bol in het midden van den kandelaar. Hij, die aan den *linkerkant* gaat, houdt den bol met de linker-, den voet met de rechterhand vast.

Wat de flambouwen (toortsen) betreft, moet hij, die *rechts* gaat, ze in de *rechter*-, hij, die

links gaat, ze in de *linkerhand* dragen. De andere hand wordt plat op de borst gehouden. Aan het altaar gekniel, houdt gij ze ~~met beide handen~~ ^{met beide} ongeveer in het midden vast, en laat het onderste gedeelte op den grond rusten.

8. Vooral moogt gij hier niet praten met elkaar. Zeker, gij hebt er nu meer gelegenheid toe, maar weest daarom des te meer op uwe hoede. Zoo ook als gij naar de sacristie gaat om flambouwen enz. te halen of weg te dragen; doet het ingetogen, eerbiedig, zonder stooten, stoeien, vechten, of wat weet ik meer.

Dat is een allergewichtigst en zeer voornaam puntje, waar ge goed op moet letten.

9. *Gaat niet meer dan noodzakelijk is van uwe plaats, om het een of ander te halen; dat staat leelijk en hindert altijd. Moet het gebeuren, (b. v. om het bankje vóór het tabernakel te zetten of weg te nemen, om de bonnetten der Priesters op haar plaats te brengen, enz.) doet het dan langzaam en eerbiedig.*

10. Alléén onder de Consecratie moeten de flambouwdragers ter zijde van het altaar gaan zitten op den vloer.

Zij blijven er echter tot na de nuttiging van het H. Bloed

a.) als de H. Communie onder de Mis wordt uitgedeeld;

b.) onder iedere zwarte Mis.

Insgelijks onder het „Tantum ergo.”

* „met beide handen.” — *Negative; sed sicut alias, ne frangatur.*

Stern. 10. v. w. d. h.

11. Na de H. Mis gediend te hebben, zou het zeer prijzenswaardig zijn, dat gij, alvorens de kerk te verlaten, al ware het slechts een paar oogenblikjes, vóór het Allerheiligste neerknielt om den goeden God vergiffenis te vragen en de beste voornemens voor de toekomst te maken. Ziet achter: „*de wijze om de H. Mis te dienen*” een zeer mooi gebedje, dat u daarvoor dienen kan.

VESPERS en LOF.

Daar gij in de vespers en het lof minder te dienen hebt dan gedurende een H. Mis, hebt ge hier ook meer tijd om rustig te blijven zitten en goed te bidden. Dat moet ge dan ook doen. Ziet eens: dan is „*Ons Heer*” ter aanbidding uitgesteld. Hij is door duizenden en duizenden engelen omringd, en onder dezen hebt gij, als het ware, een eervolle plaats!

Gij moogt er u dan wel eerbiedig en ingetogen gedragen, niet waar?

1. Wat het „samen- of alléén knielen,” wierooken, samengevoegde handen, enz. aangaat, 't spreekt van zelf, dat het hier even netjes en stichtend gebeuren moet als onder de H. Mis.

2. Gij moet het hoofd buigen:

a) in de Vespers: telkens gedurende de woorden: „*Gloria Patri et Filio et Spiritui Sancto.*”

b) gedurende de woorden: „*Tantum ergo Sacramentum veneremur cernui.*”

3. Als de Priester opstaat en zingt, staat gij ook op, behalve onder het laatste „*oramus.*”

4. Als er geen diaken aanwezig is, hangt één uwer den Priester het schoudervelum om en neemt het ook weer af.

5. Onder den zegen wordt het Allerheiligste bewierookt, zooals dit bij de opheffing (elevatie) onder de H. Mis geschiedt.

III. IN PROCESSIONS, ZIEKEN- BEDIENINGEN, ENZ.

Veronderstelt eens. mijne kinderen, dat een groot heer of koning, in een prachtig rijtuig met vurige paarden bespannen, in uwe geboorteplaats zou komen, en u, terwijl gij dáár op straat stondt, vriendelijk bij den naam zou roepen; dat hij stil hield en u toeliet hem op zijn rijtoertje te vergezellen. Daarin zoudt gij zeker zeer veel eer stellen! Gij zoudt het zoo spoedig mogelijk rondvertellen, en uwe ouders, broeders en zusters zouden niet minder trotsch zijn dan gij. Neen, dat vergaat gij geheel uw leven niet!

En toch, koorknaapjes, *gij* hebt eene veel grootere eer, als ge uw Jesus, geen aardsch of wereldsch koning, maar *den God van hemel en aarde*, in processies of ziekenbedieningen moogt begeleiden! Doordringt u derhalve daar toch goed van! Hoe eerbiedig en ingetogen zoudt gij u niet gedragen naast dien vorst! Welnu, meer, oneindig meer eerbied moet ge aan den dag leggen, als gij naast of vóór den Koning

der koningen, Jesus Christus, gaat! Dan moeten de menschen, die u zien voorbijgaan, kunnen zeggen: „Ziet eens, hoe devoot, hoe diep door-drongen dat kind is; 't doet goed hem te zien!”

Ik zal niet zeggen, dat gij geheel dien tijd bidden moet, vooral als de weg wat lang is. Dat zou misschien wel wat te veel gevergd zijn.

Maar toch van tijd tot tijd, ná weer wat gerust te hebben, moet ge ten minste eenige schietgebedjes, wees gegroetjes, enz. bidden.

De goede Jesus toch gaat dan, zooals in zijn sterfelijk leven, *weldoende rond*, en deelt, met kwistige hand, vele en rijke zegeningen uit, vooral aan diegenen, die er Hem om vragen!

Ziet derhalve niet voortdurend rond, nu links dan rechts. Foei! dat staat zoo leelijk! Neen, kijkt netjes, zedig voor u, en tracht niet alles nieuwsgierig op te merken.

In de *processies* moet gij tamelijk langzaam gaan; doch bij ziekenbedieningen kunt ge wat sneller doorstappen, maar toch altijd *eerbiedig*. Verwijdert u niet, tenzij in hooge noodzakelijkheid, uit de processies, en, moet dit gebeuren, zorgt dan niemand te storen of te hinderen.

In de huizen, waar gij komt, en in de kerk, geeft overal het voorbeeld aan de menschen, door uw ingetogen gedrag en zedige houding; preekt, zooals ik u reeds zeide, tot iedereen, die u ziet of bespiedt; dan houden Onze Lieve Heer, mijnheer Pastoor en Kapelaan, uwe ouders

en al de geloovigen veel van u, en zal Gods zegen nu en later ongetwijfeld op u rusten.

VOORBEELD.

Niet lang geleden werd er op een dorp in Limburg eene Missie gegeven. Den tweeden dag, 's avonds laat, kwam men aan de pastorie aanbellen, en één der paters verzoeken zoo spoedig mogelijk mee te komen; een stervende moesten de laatste H. Sacramenten toegediend worden, doch er was groote haast bij. „Roep dan een misdienaar,” zei de Pater, terwijl hij naar de kerk spoedde. De knaap nu, die de boodschap gebracht had, bood zich gewillig als dusdanig aan, te meer, daar de stervende zijn dierbare grootvader was.

Wat was de goede Pater echter teleurgesteld, toen hij, de sterfkamer binnengetreken, terstond merkte, dat hij hier met een verstokten zondaar te doen had! De oude man, wiens dood zeer nabij scheen, wilde van geen Biecht, noch H. Oliesel hooren. Met afgrijzen wendde hij zich van den Priester af. Deze nu beval den bedroefden omstanders vurig de Litanie van O. L. Vrouw te bidden, waaraan allen, doch het meest ons koorknaapje, gehoor gaven.

Voor het H. Sacrament, dat op een versierd tafeltje stond, neergeknield, bad hij snikkend tot den lieven Jesus om de bekeering van zijn grootvader. Allen zagen met innig medelijden

den bedroefden knaap bidden, en voelden zich nog meer aangezet hunne gebeden met de zijne te vereenigen.

„Wie weent daar zoo bitter?” vroeg onverwachts een zwakke stem uit het bed, terwijl de zieke zich omkeerde. „’t Is de kleine Joseph, uw neefje, vriend; hij bidt voor u”, sprak de Pater medelijdend. De grootvader antwoordde niets, maar bleef met strakken blik een minuut of tien den kleine beschouwen, die daar als een engel, in biddende houding, lag neergeknield. Toen hij gekomen was aan: „*Toevlucht der zondaren, b. v. o.*” herhaalde hij tot driemaal toe, steeds luider en luider, deze woorden.

Nauwelijks had hij ze ten derden male uitgesproken, of ook de grootvader begon hevig te snikken en riep met stervende stem: „Pater, ik wil biechten; ja, spoedig, spoedig; mijn Joseph, dat kind heeft me bekeerd.”

Na een kwartiertje stierf een rouwmoedig zondaar, en kon de kleine Joseph er op roemen een ziel voor den Hemel gewonnen te hebben.

Nog een enkel puntje, dat ik liever niet had aangestipt, maar waar ik u toch even op wijzen moet, is:

Weest toch, ook als koorknaap, *eerlijk en rechtvaardig*, en eigent u hoegenaamd niets toe, wat aan de kerk of sacristie behoort, opdat men u in alles, altijd en overal vertrouwen kan.

Leithier, beste jongens, waar ik u op wilde wijzen.

Nog eens dan: leest en herleest dit boekje dikwijls. Natuurlijk, niet in één keer, maar nu eens dit, dan weer dat; onthoudt het goed, maar vooral brengt het trouw in toepassing, zoo juist, zoo goed, zoo dikwijls mogelijk.

O! wat zult ge dan toch veel bijdragen, om alles plechtig en stichtend in onze kerken te doen plaats vinden!

Neen, dan zal men niet meer hooren klagen, zooals dit nog al eens gebeurt: Foei! wat gedragen zich onze koorknappen toch slecht en oneerbiedig! Gaarne geef ik u toe, dat het wel wat moeite en inspanning kosten, zelfs wat lastig zijn zal! Maar dan herinner ik u: Denkt er aan, dat de Goddelijke Kindervriend u geroepen heeft: „Laat die kleinen tot Mij komen!” maar er ook aanstonds bijvoegde: „voor dezulken is het Rijk der Hemelen!”

Daarenboven, als gij u nu, terwijl ge nog een kleine jongen zijt, diep leert doordringen van de grootheid en verhevenheid van onzen H. Godsdienst, dan zal u dit, wat gij dan ook in de wereld worden moogt, later immer bijblijven, en zult gij u zeker altijd eerbiedig en stichtend in Gods huis gedragen.

A. M. D. G.

WIJZE OM DE H. MIS TE DIENEN.

N.B. 1. Als de Priester gedurende de H. Mis zich zegent, het hoofd buigt, op de borst klopt, enz. doet gij dit ook; zie boven blz. 27, n° 8.

N.B. 2. Spreek in de Latijnsche woorden de **æ** als **ee** uit, b. v. *Marix* = *Mariee*; de **c** als **k**, b. v. *judica* = *judika*; de **qu** als **kw**, b. v. *quia* = *kwa*, *quoniam* = *kwoniam*. Het woord *Cælum* als *Seelum*.

Als de Priester het teeken tot uitgaan geeft, maakt gij een diepe buiging voor het kruis; dan een hoofdbuiging naar den Priester en gaat hem naar het altaar vooraf; biedt den Priester een weinig wijwater aan, zegent u zelven^x, en geeft met de bel, bij de sacristie aanwezig, een teeken.

Aan het altaar gekomen, blijft gij aan den epistelkant (links van het altaar) staan, en laat den Priester voor u doorgaan, indien ge van dezen kant naar het altaar gaat; komt ge van den anderen kant (evangeliezijde) in het koor, dan gaat gij door,

^x *De sumenda vel non sumenda aqua benedicta, vide pag. 24 num. 1.*

zonder voor het H. Sacrament of kruis te knielen of te buigen. Met andere woorden: zorg aanstonds aan de rechterhand des Priesters te zijn.

Neem zijn bonnet aan, en kniel dan op den grond. Breng vervolgens de bonnet naar haar plaats, keer terug naar de evangeliezijde, in het midden vóór het altaar knielend en wacht daar geknield, op de laagste trede van de altaartrap.

Daalt de Priester van de altaartrap af, zoo staat gij op; wanneer hij nu knielt of buigt, knielt gij eveneens en blijft dan, een weinig achter hem, op twee knieën zitten op den vloer.

Maak, terwijl de Priester het boek open legt enz., uwe intentie: waarom, of voor wien gij deze H. Mis gaat hooren.

Zie Blz. 27 num. 8.

Pr. In nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti. Amen.

In den naam des Vaders, en des Zoons, en des H. Geestes. Amen.

Introibo ad altare Dei.

Ik zal ingaan tot het altaar Gods.

D. (*) Ad Deum qui lætíficat juventútem meam.

Tot God, die mijne jeugd verblijdt.

(*) Bij de woorden van twee lettergrepen moet de nadruk altijd op de eerste gelegd worden; bij de woorden van meer dan twee, op de lettergreep, welke geteekend is.

x 200 ook het *Manuale sac.* Blz. 82; ons *Cæremoniale* zegt:
„uno oíoriter passu ab altaris gradibus remotus.”

Pr. Judica me, Deus,
et discerne causam me-
am de gente non sanc-
ta: ab homine iniquo,
et doloso erue me.

D. Quia tu es Deus
fortitúdo mea: quare
me repulisti? et quare
tristis incédo, dum afflí-
git me inimícus?

Pr. Emitte lucem tu-
am, et veritatem tuam,
ipsa me deduxerunt, et
adduxerunt in montem
sanctum tuum et in ta-
bernacula tua.

D. Et introíbo ad
altáre Dei: ad Deum
qui lætíficat juventútem
meam.

Pr. Confitebor tibi in
cithara Deus, Deus
meus, quare tristis es
anima mea, et quare
conturbas me?

D. Spera in Deo,
quoniam adhuc confi-

Oordeel mij, God, en
onderscheid mijne zaak
van het onheilig volk,
verlos mij van den on-
gerechtigen en bedrieg-
lijken mensch.

Want Gij, o God,
zijt mijn sterkte: waar-
om hebt Gij mij ver-
stooten, en waarom
treed ik droevig voort,
terwijl de vijand mij
verdrukt?

Zend uw licht en uwe
waarheid uit: zij heb-
ben mij geleid en voort-
geleid naar uwen H.
berg en naar uwe woon-
tenten.

Ik zal U op de citer
loven, God, mijn God:
waarom zijt gij be-
droefd, mijne ziel en
waarom ontstelt gij mij.

Hoop op God! want
ik zal Hem nog lofprij-

tébor illi; salutáre vul-
tus mei, et Deus meus.

P. (1) Gloria Patri,
et Filio, et Spiritui
Sancto.

D. Sicut erat in prin-
cípío, et nunc et sem-
per, et in saécula saecu-
lórum. Amen.

Pr. Introibo ad altare
Dei.

D. Ad Deum qui lætí-
ficat juventútem meam.

*In zwarte Missen en somtijds in den Passietijd,
wordt de psalm: „Judica” tot „juventutem
meam” weggelaten.*

Pr. (2) Adjutorium
nostrum in nomine Do-
mini.

D. Qui fecit cœlum
et terram.

Pr. Confiteor... Deum
nostrum. — *Zie x' op blz. 27 ad num. 8.*

zen: tot heil van mijn
aanschijn, en mijn God.

Eere zij den Vader,
en den Zoon en den
H. Geest.

Gelijk het was in den
beginne, en nu, en
altijd, en in de eeuwen
der eeuwen.

Onze hulp is in den
naam des Heeren.

Die hemel en aarde
gemaakt heeft.

(1) De misdienaar make hier eene diepe hoofdbuiging,
gedurende al die woorden.

(2) De dienaar make hier met den Priester een kruis.

K.

4

D. (Keert zich naar den Priester, het hoofd een weinig naar hem gebogen houdend:)

Misereatur tui omnipotens Deus, et dimissis peccatis tuis, perducatur te ad vitam æternam.

Pr. Amen.

De almogende God ontferme zich over u, vergeve uwe zonden en geleide u ten eeuwigen leven.

Amen.

D. (diep gebogen naar het altaar gekeerd:)
zonder de handen of handen op de knieën te leggen.

Confiteor Deo omnipotenti, beatæ Mariæ semper Virgini, beato Michaëli Archangelo, beato Joanni Baptistæ, Sanctis Apostolis Petro et Paulo, omnibus sanctis, et tibi(*) Pater, quia peccavi nimis cogitatione, verbo et opere: mea culpa, mea culpa, mea maxima culpa. (klopt driemaal op de borst.) Ideo precor beatam Mariam semper Virginem, beatum Michaëlem Ar-

Ik belijd voor God almachtig, de H. Maria, altijd Maagd, den H. Aartsengel Michaël, den H. Joannes den Dooper, de H. Apostelen Petrus en Paulus, alle heiligen en voor U, Vader, dat ik zeer gezondigd heb, met gedachten, woorden en werken, door mijne schuld, door mijne schuld, door mijne allergrootste schuld. Daarom bid ik de H.

(*) De misdienaar keert zich een weinig naar den Priester; zoo ook straks bij de woorden: „et te Pater.”

chángelum, beàtum Jo-
 ánnem Baptístam, sanc-
 tos Apóstolos Petrum
 et Paulum, omnes
 sanctos et té, Pater,
 oráre pro mé ad Dó-
 minum Deum nostrum.

Maria, altijd Maagd,
 den H. Aartsengel Mi-
 chaël, den H. Joannes
 den Dooper, de H.
 Apostelen Petrus en
 Paulus, alle Heiligen
 en U, Vader, den Heer
 onzen God, voor mij te
 willen bidden.

Pr. Misereatur vestri
 omnipotens Deus, et di-
 missis peccatis vestris,
 perducet vos ad vitam
 aeternam.

De dienaar blijft gebogen.

D. Amen. *Richt zich op.*

Pr. Indulgentiam,
 absolutionem, et remis-
 sionem peccatorum nos-
 trorum tribuat nobis
 omnipotens et miseri-
 cors Dominus.

Kwijtschelding, ont-
 binding en vergiffenis
 van onze zonden, ver-
 leene ons de almachtige
 en barmhartige Heer.

Zegen u, terwijl de Priester een kruis maakt.

D. Amen.

*Buig nu diep, naar het altaar gekeerd, totdat de
 Priester de trappen van het altaar opgaat.*

Pr. Deus, tu conver-
 sus vivificabis nos.

Gij, God, tot ons
 gekeerd, zult ons le-
 vend maken.

D. Et plebs tua lætabitur in te.

Pr. Ostende nobis, Domine, misericordiam tuam.

D. Et salutare tuum da nobis.

Pr. Domine, exaudi orationem meam.

D. Et clamor meus ad te veniat.

Pr. Dominus vobiscum.

D. Et cum spiritu tuo.

Pr. Oremus

En uw volk zal zich in U verheugen.

Toon ons, Heer, uwe barmhartigheid.

En uw heil, geef het ons.

Heer, verhoor mijn gebed.

En mijn geroep kome tot U.

De Heer zij met u-
lieden.

En met uwen geest.

Laten wij bidden.

Sta nu op, en zonder eerst in 't midden te gaan knielen, ga op de onderste trede op de knieën zitten, tot ná den epistel.

Pr. Kyrie eleison.

D. Kyrie eléison.

Pr. Kyrie eleison.

D. Christe eléison.

Pr. Christe eleison.

D. Christe eléison.

Pr. Kyrie eleison.

D. Kyrie eléison.

Pr. Kyrie eleison.

Heer, ontferm U onzer.

Heer, ontferm U onzer.

Heer, ontferm U onzer.

Christus, ontf. U onzer.

Let er op „Kyrie” en „Christe” niet te verwisselen.

Indien de Priester na het rugge-³³ wend naar de epistelzijde is gegaan, *Indien de Priester na het rugge- wend naar de epistelzijde is gegaan, moet het boek nog niet aanstonds omschragen worden, wanneer de P. naar het midden terugkeert, maar eerst nadat hij opnieuw aan de epistelzijde geweest is*

Pr. Dominus vobis-
cum.

D. Et cum spiritu
tuo.

Pr. Oremus. sæcula sæculorum.

D. Amen. (Aldus ná elk: „sæcula sæculorum.”)
Zegt de Priester: „Flectamus genua” laten wij knie-
len, dan antwoordt gij: „levate” staat op.

Als de Priester de stem laat dalen of een teeken
geeft:

D. Deo gratias. Gode zij dank.

Ga dan, met kniebuiging voor het midden des
altaars^x, naar de epistelzijde en wacht ^{naast den Priester} met
den rug naar het volk gekeerd, totdat de
Priester naar het midden des altaars gaat. (Zou de
Priester knielen, terwijl gij er wacht, doe dan ins-
gelijks.) Neem vervolgens het lessenaartje, ga terzij
naar beneden, u links omkeerend, kniel in het midden
op den vloer, en ga terzij weer naar boven;
plaatst hier het lessenaartje een weinig schuin
naar den Priester en wacht er, den rug naar het
volk gekeerd.

Pr. Dominus vobis-
cum.

D. Et cum spiritu
tuo.

Pr. Sequenda (initi- Maak een kruisje, met
um) secundum N. den duim, op voorhoofd,
mond en borst.

x' met kniebuiging voor de onderste trede, indien er 2 middelpaars zijn.
— Die het boek moet ondragen, komt reeds onder den epistel, d. i. na het
Coactum per omnia saec. saec., wanneer de Priester de armen niet meer
tegen het heft houdt. Indien er 2. zie boven.

D. Gloria tibi, Domi- Eere zij U, o Heer!
ne.

*Ga daarna, rechts omkeerend, naar de epistel-
zijde, — ná in het midden geknield te hebben — en
blijf er staan.*

Bij het einde, antwoord:

D. Laus tibi, Christe. Lof zij U, Christus.
Pr. Dominus vobis-
cum.

D. Et cum spiritu
tuo.

*Als de Priester den kelk ontdekt, gaat hij ter-
stond, dus zonder eerst in het midden
te gaan knielen^x, de ampullen nemen, op de
volgende wijze:*

*De wijnampul in de rechterhand, (zoo, dat het
oortje gemakkelijk door den Priester kan aangevat
worden;) de waterampul in de linkerhand, bij het
oortje. U links omkeerend, gaat ge de altaartrap-
pen op. Boven gekomen, keert hij u naar het altaar
en wacht, totdat de Priester het midden verlaat.
Daarna keert ge u even naar den Priester, en biedt
hem de wijnampul aan, ze eerst^x eerbiedig kussend.*

*Als de Priester deze aangenomen heeft, neemt hij
de waterampul in de rechterhand, en neemt met de
linker- de wijnampul terug, ze weder eerbiedig kus-
send, (uitgenomen in een zwarte Mis, en bij uit-
stelling van het Allerheiligste.) Nu biedt ge hem de*

x¹ knij en 2 middennaars zijn; één knielde vóór de onbedekte tride.

*x² behalve in de Mis v. Requiem en bij uitstelling v. d.
Altark.*

waterampul aan en wacht, totdat hij het overvloedige water heeft teruggegeven, en keert dan ^{na hoofdbuiging} ~~rechtsom~~ naar de plaats der ampullen terug. Hier zet ge de wijnampul neer, neemt de waterampul bij het oortje in de rechter- en het schenkblaadje op de linkerhand, terwijl gij het vingerdoekje over den linkerarm hangt. Vervolgens gaat gij tot op één na de bovenste trede, maakt een hoofdbuiging naar den Priester en giet langzaam wat water over zijne duimen en wijsvingers, buigt weder het hoofd, en gaat rechtsomkeerend weer alles op zijne plaats zetten om daarna naar de uwe terug te keeren.

Is het Allerheiligste uitgesteld, dan moogt ge niet naar boven gaan, maar blijft onder staan, met den rug naar het volk gekeerd.

Pr. Orate fratres.

Bidt, Broeders.

D. ^X'Suscipiat Dominus sacrificium de manibus tuis, ad laudem et glóriam nóminis sui, ad utilitátém quoque nostram, totiúsque Ecclesiæ suæ sanctæ.

De Heer neme deze offerande uit uwe handen aan, tot lof en glorie van zijnen naam, tot nut ook van ons en van geheel zijne H. Kerk.

(Onder dit „suscipiat” moet gij noch het lichaam, noch het hoofd buigen)

Pr. Per omnia sæcula sæculorum.

Door alle eeuwen der eeuwen.

D. Amen.

Amen.

^X' De dienaar moet met antwoorden wachten, totdat de Priester zich geheel omgekeerd heeft.

Pr. Dominus vobiscum.

D. Et cum spiritu tuo.

Pr. Sursum corda.

Omhoog de harten.

D. Habemus ad Dóminum.

Wij hebben ze tot den Heer verheven.

Pr. Gratias agamus Domino Deo nostro.

Danken wij den Heer onzen God.

D. Dignum et justum est.

Dat is billijk en rechtvaardig.

Onder Paasche en Paske nosse geknielt blijven, behalve in Nijse Solemnities.
Zegt de Priester op het einde der „præfatie”

„Sanctus, sanctus, sanctus,” geef dan drie tikjes met de schel, terwijl ge een weinig buigt.

na verrijpende handoplegging
Als de Priester verschillende kruisteevens over den kelk maakt, kunt ge een teeken met de schel geven, om ze daarna op de bovenste trede van de altaartrap neer te zetten.

Sta daarna op, ga, (u geheel omkeerend) naar het midden, kniel op den vloer en zet u op de bovenste trede, een weinig links, neer. Als de Priester gaat knielen, licht gij den boord van de kazuifel met de linkerhand een weinig op, en schelt drie tikjes met de rechter- ('teerste, als hij knielt; 't tweede, als hij de H. Hostie opheft; 't derde, als hij weer knielt.) X' Zoo ook bij het opheffen van den kelk.

Dan gaat ge onmiddellijk naar beneden, links omkeerend; knielt op den vloer op één knie en gaat naar wec plaats.

X' of drie tikken bij de opheffing met gedingel vóór en na. Ook ombrent de plaats van den misdienaar en het oplichten van het kazuifel, beneath praxis.

GEBED.

Mijn Jesus! ik aanbid U met al de engelen, die U hier thans eerbiedig omringen; ik geloof in U; ik hoop op U, ik bemin U uit geheel mijn hart. Zegen, lieve Jesus, mij en mijne familie, nu Gij hier nederdaalt om uwe rijke gunsten uit te deelen; geef ons alles wat ons noodig is naar ziel en lichaam en maak, dat wij altijd uw H. Wil volbrengen! — Dat uw kostbaar Bloed voor niemand onzer tevergeefs vergoten zij; integendeel, dat Het ons allen geluk en zegen aanbrengt! H. Maagd en Moeder Gods Maria, H. Joseph, H. Bewaarengel en alle Gods lieve Heiligen, vereenigt uwe bede met de mijne, opdat ik de beloften van Christus immer meer en meer waardig worde! Amen.

Bij Hostie quoque pecc. sic bla. 27 num. 8 en nota bij bla. 28. num. 12

Als de Priester de H. Hostie met den kelk een weinig omhoog heft, kunt ge een teeken met de schel geven.

Pr. Per omnia sæcula sæculorum.

D. Amen.

Pr. Oremus et Laten we bidden...
ne nos inducas in tentationem. en leid ons niet in bekoring.

D. Sed libera nos a malo. Maar verlos ons van den kwade.

P. Per omnia sæcula
sæculorum.

D. Amen.

Pr. Pax Domini sit De vrede des Heeren
semper vobiscum. zij altijd met ulieden.

D. Et cum spíritu En met uwen geest.
tno.

Bij Agnus Dei zwaars bij Nobis q. poec. (bikalen in Miss. Doff.)

Zegt de Priester driemaal „Domine non sum dignus,” dan kunt ge telkens een teeken met de schel geven. Onder de Communie van den Priester moet ge een weinig het hoofd buigen.

GEESTELIJKE COMMUNIE.

O lieve Jesus! Ik zou mij thans zoo gaarne met U vereenigen in de H. Communie. Daar ik echter niet waardig genoeg ben, zoo verlang ik vurig dit op geestelijke wijze te doen.

Ik geloof in U, en vraag U vergiffenis voor al mijne zonden, fouten en gebreken! O! dat toch, als het oogenblik daar is, waarop ik U in werkelijkheid zal ontvangen, mijn hart zuiver, rein en goed voorbereid zij! Ondertusschen zal ik trachten U altijd innig, vurig te beminnen.

(Als de H. Communie moet uitgereikt worden, zie boven bldz. 34, n° 22.)

Wanneer de Priester den kelk ontdekt, en voor het H. Bloed knielt, staat gij op en begeeft u, zonder eerst in het midden te gaan knie-

naar na kniebuiging vóór de onderste trede
 len, naar de plaats der ampullen; neem er de beide
 ampullen, bij de oortjes, (wijn in de rechter-, water
 in de linkerhand.) **Keer nu links om**, ga de
 trap op en blijf, na^x geknielt te hebben, naast den
 Priester staan, (den rug naar het volk ge-
 keerd,) diep buigend onder de nuttiging van het
 Kostbaar Bloed.

Als de Priester u den kelk toereikt, giet gij
 voorzichtig een weinig wijn in den kelk, Ver-
 volgens gaat gij een weinig terug, en blijft ~~op de~~
~~weide weide~~ staan, het gezicht naar den Pries-
 ter gekeerd.

*vóór en ná
 eene kleine
 hoofdbuiging
 makend.*

Als deze tot u komt, en u andermaal den kelk
 toereikt, giet ge voorzichtig eerst wat wijn en
 dan wat meer water over zijne duimen en wijsvin-
 gers, vóór en ná eene kleine hoofdbuiging makend.

Ga daarna de ampullen weer op hare plaats zetten,
 keer naar het [midden des] altaars terug, kniel dáár
 op den vloer en ga het boek nemen. Trek het
 voorzichtig eerst een weinig naar u toe, vat het aan
 en keer rechts om. **x²**

In het midden, naar het tabernakel of kruisbeeld
 gekeerd, knielt ge op den vloer, en gaat dan
 naar boven. Terugkeerend, knielt ge weer op de-
 zelfde wijze, in het midden, en gaat naar uwe plaats,
 tegenovergesteld aan het boek.

(Denk aan het kelkkleedje.)

Pr. Dominus vobis-
 cum.

*x¹ na eenige oogenblikken op de bovenste trede geknielt
 te hebben,
 x² Over het om dragen van het boek zie blz. 29 num. 15.*

D. Et cum spírítu
tuo.

Pr. Per omnia sæ-
cula sæculorum.

D. Amen.

Pr. Dominus vobis-
cum.

D. Et cum spírítu
tuo.

Pr. Ite Missa est.

Gaat, de Mis is ge-
eindigd.

Benedicamus Domino.

Laat ons den Heer
dankzeggen.

D. Deo grátias.

Gode zij dank.

*(In den Paaschtijd, wanneer de Priester twee-
maal „Alleluja” zegt, doet de dienaar insgelijks.)*

*Ga nu, met of zonder het boek, op twee knieën
midden voor het altaar op den vloer^x zitten. ^{behalve}
in zwarte Missen, omdat dan de regen niet gegeven wordt.*

Pr. Beredicat vos et Spiritus Sanctus.

D. Amen.

*Eindelijk staat ge op; moet ge het boek boven
gaan plaatsén, zoo doe het; anders ga aan den epis-
telkant staan. ^{vóór den regén}*

In zwarte Missen zegt de Priester, in plaats
van: „Ite Missa est.”:

Pr. Requiescant in Zij rusten in vrede.
pace.

D. Amen.

Daarna staat gij terstond op en gaat naar den epistelkant, in het midden van het altaar knielend.

Pr. Dominus vobiscum.

D. Et cum spiritu tuo.

Pr. Initium (sequentia) sancti Evangelii secundum N.

D. Gloria tibi, Domine.

GEBED.

Aanbiddelijke Majesteit van mijn God, nederig aan uwe voeten geknield, aanbid ik U met den diepsten eerbied, en bedank U voor al de genaden, welke ik ooit van U ontvangen heb, vooral echter, omdat Gij mij in uwe H. tegenwoordigheid geduld en tot de bediening uwer H. Altaren toegelaten hebt. Ik vraag U vergiffenis, o mijn God, voor de fouten, die ik gedurende deze H. Mis mocht begaan hebben, door te weinig aandacht, eerbied, ingetogenheid en godsvrucht. Ik neem mij vastelijk voor, met de hulp uwer genade, mij te beteren, en deze H. bediening voortaan met godsvrucht te vervullen, overtuigd als ik ben, dat geene handeling van onzen H. Godsdienst zoo groot, zoo heilig, zoo verheven is als de H. Mis; en daarom heilig moet zijn, om U zoo nabij te nade-

ren, zal ik trachten van nu af een braaf, christelijk leven te leiden. Geef mij deze genade, lieve Jesus! en verhoor goedgunstig de gebeden, die ik voor mij en al mijne dierbaren gestort heb! Zegen ons met uwe rijkste zegeningen!

Heilige N., wiens feest wij vandaag vieren, bid voor ons. Amen.

(Op het einde van het Evangelie): *Deo grátias.*

Ná de gebeden: 3 weesgegrootjes, enz. knielt ge met den Priester, en gaat hem vóór naar de sacristie, waar ge ^x knielt om zijn zegen te ontvangen.

Aanmerking: Zijt gij eenmaal begonnen eene H. Mis te dienen, ga dan voort, tot het einde toe, zonder u aan de opheffing, zegen, enz., die aan de andere altaren zouden plaats hebben, te storen. Evenwel, gedurende de ~~Hoog-~~^{predikatie} ~~mis~~, processie in de kerk, of „absoute” (plechtigheden bij de lijkbaar), moogt ge niet schellen.

op andere bijzondere plechtigheden

H. MIS MET TWEE MISDIENAREN.

Mochten er, bij de parochiale Mis, die dient voor hoogmis, enz. twee misdienaren aanwezig zijn, dan letten zij nog op het volgende:

Aanmerking. Denkt er aan, alles netjes gelijk te doen, en op al de puntjes, vroeger aangestipt, te letten.

1. Zij plaatsen zich in de sacristie aan weers-

x Bij het binnenkomen in de sacristie eerst een knielbewijzing naar den Priester, daarna een diepe buiging naar het kruis (zie bl. 46)

zijden, een weinig achter den Priester, en maken te zamen een hoofdbuiging, eerst naar het kruis, dan naar den Priester.

[2. Hij, die het eerst is uitgegaan, (2de misdienaar), gaat, aan het altaar gekomen, aan de evangelie-, de andere (1ste misdienaar) aan de epistelzijde. De 2de geeft wijwater aan den eerste, deze aan den Priester.]

3. *Nooit behoeven zij van plaats te verwisselen.*

4. Eén van beiden, (naarmate men van de epistel- of evangeliezijde het koor inkomt), laat, aan het altaar gekomen, den Priester vóór zich doorgaan, terwijl hij dan eene kleine hoofdbuiging maakt. — *quod observatur ad altare S. Cordis et S. Antonii.*

[5. De 1ste misdienaar (aan de rechterzijde des Priesters) neemt de bonnet aan.]

6. Hun plaats, gedurende de H. Mis, is op de onderste trede van de altaartrap, waar zij zich, als de Priester naar boven gaat, zonder eerst in het midden te gaan knielen, op de knieën zetten.

[7. Zij antwoorden gelijktijdig.]

8. Wanneer beiden, ~~of één van beiden~~, van ^{hun} ~~zijn~~ plaats moet, om het een of ander te verrichten, komen ze vóór en ná, in het midden des altaars knielen.

9. Den eersten keer draagt de 1ste misdienaar het boek om, terwijl de 2de beneden wacht; de 2de laat den 1sten vóór zich doorgaan, ~~zu want~~ te zamen geknield te hebben.

10. Bij de Offerande neemt de 1ste de wijn-ampul; de 2de, *die aan de linkerhand van den 1sten moet staan*, de waterampul; bij het heengaan keeren zij elkaar het gezicht toe, en gaan dan naar beneden. Vervolgens neemt de 2de de water-ampul en het schenkblaadje; de 1ste biedt het vingerdoekje aan.

11. Ze maken altijd samen de hoofdbuigingen.

[12. Beiden houden onder de Elevatie de kazuifel op; de 1ste heeft de schel.

13. Moet de H. Communie uitgereikt worden, dan knielen beiden aan weerszijden van het altaar.

14. Na de H. Communie draagt de 2de het boek om, terwijl de 1ste het kelkkleedje neemt, dat hij naar de evangeliezijde draagt, waar hij het netjes neerlegt.

15. Moet voor het laatste evangelie nogmaals het boek omgedragen worden. Zie n° 9.]

16. Bij het terugkeeren naar de sacristie gaat de 2de misdienaar weer voorop.

Geloofd zij Jesus Christus!

GEBEDEN NA ELKE STILLE H MIS.

(Voorgescreven en met een aflaat van 300 dagen
verrijkt door Z. H. Paus Leo XIII.)

De Priester bidde driemaal met het volk het
Wees gegroet, Maria.

Vervolgens:

Wees gegroet, Koningin, Moeder van barm-

hartigheid, ons leven, onze zoetheid en onze hoop, wees gegroet.

Tot U roepen wij, ballingen, kinderen van Eva.

Tot U verzuchten wij, klagende en weenende in dit tranendal.

Welaan dan, onze Voorspreekster, sla uwe zoo barmhartige blikken op ons neder.

En toon ons, na deze ballingschap, de geze-
gende vrucht uws lichaams, Jesus.

O Goedertierene, o liefdevolle, o zoete Maagd Maria.

Ÿ. Bid voor ons, H. Moeder Gods.

R. Opdat wij de beloften van Christus waar-
dig worden.

LATEN WIJ BIDDEN.

God, onze toevlucht en kracht, zie genadig neer op het volk, dat tot U roept; en verhoor in uwe barmhartigheid en goedertierenheid, door de voorspraak van de gloriërijke en onbevleete Maagd en Moeder Gods Maria, van den gelukzaligen Jozef, haren Bruidegom, van uwe gelukzalige Apostelen Petrus en Paulus en alle Heiligen, de gebeden, die wij storten voor de bekeering der zondaars, voor de vrijheid en de verheffing van onze Moeder de H. Kerk. Door Christus onzen Heer. — Amen.

K.

5*

Daarbij voegt men de volgende aanroeping :

Heilige Aartsengel Michaël, verdedig ons in den strijd; wees onze bescherming tegen de boosheid en de lagen des duivels. Dat God hem gebiede; daarom bidden wij ootmoediglich, en Gij, Aanvoerder der hemelsche legerscharen, verdrijf door de kracht Gods den satan naar de hel met de andere booze geesten, die tot verderf der zielen in de wereld rondzwerven. Am.

LITANIE

VAN P. J. V. VAN LORETTO

Kyrie eleison.	Heer, ontferm U onzer.
Christe eleison.	Christus, ontf. U onzer.
Kyrie eleison.	Heer, ontferm U onzer.
Christe audi nos	Christus, hoor ons.
Christe exaudi nos.	Christus, verhoor ons.
Pater de coelis Deus,	God hemelsche Vader,
miserere nobis.	ontferm U onzer.
Fili Redemptor mundi	God Zoon, Verlosser
Deus, miserere nobis.	der wereld ontferm
	U onzer.
Spiritus Sancte Deus,	God H. Geest, ontferm
miserere nobis.	U onzer.
Sancta Trinitas, unus	H. Drieuldigheid, één
Deus, miserere nobis.	God, ontf. U onzer.
Sancta Maria, ora pro	H. Maria, bid voor
nobis.	ons.
Sancta Dei Genitrix,	H. Moeder Gods, bid
ora pro nobis.	voor ons.
Sancta Virgo Virginum,	H. Maagd der Maagden,
ora pro nobis.	bid voor ons.

Mater Christi, ora pro
nobis.

Mater divinæ gratiæ,

Mater purissima,

Mater castissima,

Mater inviolata,

Mater intemerata,

Mater amabilis,

Mater admirabilis,

Mater Creatoris,

Mater Salvatoris,

Virgo prudentissima,

Virgo veneranda,

Virgo prædicanda,

Virgo potens,

Virgo clemens,

Virgo fidelis,

Speculum justitiæ,

Sedes sapientiæ,

Causa nostræ lætitiæ,

Vas spirituale,

Vas honorabile,

Vos insigne devo-
tionis,

Rosa mystica,

Turris Davidica,

Turris eburnea,

Moeder van Christus,
bid voor ons.

Moeder der Godde-
lijke genade,

Allerreinste Moeder,

Allerzuiverste Moe-
der,

Ongeschonden Moe-
der,

Onbevleete Moeder,

Minnelijke Moeder,

Wonderlijke Moe-
der,

Moeder des Schep-
pers,

Moeder des Zalig-
makers,

Allervoorzichtigste
Maagd,

Eerwaardige Maagd,

Lofwaardige Maagd,

Machtige Maagd,

Goedertierene Maagd,

Getrouwe Maagd,

Spiegel der recht-
vaardigheid,

Stoel der wijsheid,

Oorzaak onzer blijd-
schap,

Geestelijk vat,

Eerwaardig vat,

Uitmundend vat van
godsvrucht,

Geestelijke roos,

Toren van David,

Ivoren toren,

ora pro nobis.

bid voor ons.

Domus aurea , ora pro Gulden huis, bid voor
nobis. ons.

Fœderis arca , Ark des verbonds,
Janua cœli , Deur des Hemels,
Stella matutina , Morgenster,
Salus infirmorum , Behoudenis der kran-

Refugium peccato- Toevlucht der zon-
rum , daren ,

Consolatrix afflicto- Troosteres der be-
rum , drukten ,

Auxilium Christiano- Hulp der christenen,
rum ,

Regina Angelorum , Koningin der Enge-
len ,

Regina Patriarcha- Koningin der Patri-
rum , archen ,

Regina Prophetarum , Koningin der Pro-
feten ,

Regina Apostolorum , Koningin der Apos-
len ,

Regina Martyrum , Koningin der Mar-
telaren ,

Regina Confessorum , Koningin der Belij-
ders ,

Regina Virginum , Koningin der Maag-
den ,

Regina Sanctorum Koningin van alle
omnium , Heiligen ,

Regina sine labe ori- Koningin zonder erf-
ginali concepta , smet ontvangen ,

Regina Sacratissimi Koningin van den
Rosarii , allerheiligsten Ro-
zenkrans ,

Agnus Dei , qui tollis Lam Gods, dat de zon-

ora pro nobis.

bid voor ons.

peccata mundi, par-
ce nobis, Domine.

Agnus Dei, qui tollis
peccata mundi, exau-
di nos, Domine.

Agnus Dei, qui tollis
peccata mundi, mi-
serere nobis.

Christe, audi nos.

Christe, exaudi nos.

Kyrie, eleison.

Christe, eleison.

Kyrie, eleison.

Paternoster. (Secreto.)

✠. Et ne nos inducas
in tentationem.

R. Sed libera nos a
malo.

Sub tuum præsidium
confugimus, sancta Dei
Genitrix: nostras depre-
cationes ne despicias in
necessitatibus nostris;
sed a periculis cunctis
libera nos semper, Vir-
go gloriosa et benedic-
ta Domina nostra, me-
diatrix nostra, advocata
nostra, tuo Filio nos
reconcilia, tuo Filio nos
commenda, tuo Filio
nos repræsenta.

den der wereld weg-
neemt, spaar ons,
Heer.

Lam Gods, dat de zon-
den der wereld weg-
neemt, verhoor ons,
Heer.

Lam Gods, dat de zon-
den der wereld weg-
neemt, ontf. U onzer.

Christus, hoor ons.

Christus, verhoor ons.

Heer, ontferm U onzer.

Christus, ontf. U onzer.

Heer, ontferm U onzer.

Onze Vader, enz.

Antiphon.

Onder uwe bescher-
ming nemen wij onze
toevlucht, o H. Moeder
Gods: verstoot onze ge-
beden niet in onzen
nood; maar verlos ons
altijd van alle gevaren,
o glorieijke en geze-
gende Maagd. Onze
Vrouw, onze Middela-
res, onze Voorspreek-
ster, verzoen ons met
uwen Zoon, vertoon
ons aan uwen Zoon,
beveel ons aan uwen
Zoon.

Ÿ. Ora pro nobis, sancta Dei Genitrix.

R. Ut digni efficiamur promissionibus Christi.

Ÿ. Bid voor ons, H. Moeder Gods.

R. Opdat wij der beloften van Christus waardig worden.

Oremus.

Laat ons bidden.

Gratiam tuam, quaesumus Domine, mentibus nostris infunde: ut qui, Angelo nuntiante, Christi Filii tui incarnationem cognovimus, per passionem ejus et crucem ad resurrectionis gloriam perducamur. Per eundem Christum Dominum nostrum.

R. Amen.

Ÿ. Divinum auxilium maneat semper nobiscum.

R. Amen.

Ÿ. Fidelium animæ per misericordiam Dei requiescant in pace.

R. Amen.

Wij bidden u, o Heer, stort uwe genade in onze harten, opdat wij, die door de boodschap des Engels de menschwording van Christus, uwen Zoon, gekend hebben, door zijn lijden en kruis tot de glorie der verrijzenis gebracht worden, door denzelfden Jesus Christus, onzen Heer. Amen.

BLADWIJZER.

Bldz.	7	Inleiding.
„	14	In de Sacristie.
„	20	In de kerk. A. Buiten de H. Dien- sten.
„	24	In de kerk. B. Gedurende de H. Diensten. I. Stille Mis.
„	35	II. Hoogmis.
„	39	Vespers en lof.
„	41	In processies, ziekenbedieningen, enz.
„	46	Wijze om de H. Mis te dienen.
„	62	Mis met twee misdienaren.
„	64	Gebeden na elke stille H. Mis.
„	67	Litanie van O. L. V. van Loretto.

Ter Drukkerij van het R. K. Jongens-Weeshuis
te Tilburg, zijn de volgende werkjes
verkrijgbaar:

Katholieke Kindertuin, of legenden voor
kinderen, door Fr. S. Hattler, S. J. Met ver-
gunnig des Schrijvers uit het Hoogduitsch ver-
taald door J. M. Vincent. 4 deelen, prijs per
deel in linnen prachtband. fl 0,80

Liefde om Liefde, of de weldaden van
Jesus' H. Hart en onze wederliefde. Godvruch-
tige lezingen voor iederen dag der maand Juni.
Benevens gebeden onder de H. Mis, het lof, enz.
4^e druk. In linnenbandje. fl 0,60

Voorrechten en Deugden van de Allerh.
Maagd en Moeder Gods Maria, in godvruchtige
lezingen voor iederen dag der maand Mei. Be-
nevens gebeden onder de H. Mis, het Lof, enz.
3^e druk. In linnenbandje fl 0,60

De H. Jozef. Voorbeeld van het christelijk
leven. Godvruchtige lezingen voor iederen dag
der maand Maart. Alsmede verschillende ge-
beden. 3^e druk. In linnenbandje. . . fl 0,60

De Engelbewaarder. Maandschrift voor
de Kath. Jeugd. De prijs van 'tabonnement is
voor Nederland (franco) fl 1,20 per jaargang.

